

guia didàctica

El Director Desconcertat

**TOTS
ELS PÚBLICS
de 3 a 100 anys**



Roger de Flor 291, 08025 Barcelona
T. 93 207 74 89, F. 93 207 74 89
info@kiddymusics.com

www.kiddymusics.com

guia didàctica

El Director Desconcertat

Espectacles Pedagògics Musicals de KiddyMusics

Introducció

Els nostres espectacles musicals tenen un caire pedagògic i lúdic. Aquests són els principals objectius que ens proposem. És important acostar la música als nens i nenes com a eina de divertiment, de curiositat, d'expressió, de gaudir personal, etc. D'altra banda, els podem aprofitar com a eina d'aprenentatge, com un gran i atractiu expositor de nous coneixements.

Per a la pedagogia de la música és una eina molt atractiva, que ens permet reforçar, ampliar i introduir nous coneixements, sempre com una eina de suport al treball que es fa dins l'aula escolar. Per això és important que hi hagi un lligam entre l'espectacle i el treball d'aula. L'espectacle no pot ser quelcom aïllat dins d'una programació curricular. Aquesta és una de les raons de la present guia didàctica: preparar l'espectacle i reforçar-lo un cop vist.

Característiques dels Espectacles

Els nostres espectacles es basen en la vivència musical, en l'audició activa i participativa dels nostres espectadors. Tenen les següents característiques:

- Sostinguts principalment en l'actuació musical
- Qualitat musical de les interpretacions, gràcies a la col·laboració de músics de primera línia.
- Reforçats amb elements escènics i teatrals.
- Dissenyats i adaptats a edats concretes del nostre públic.
- Basats en la necessitat de cobrir objectius pedagògics dels projectes curriculars.
- Participació i proximitat.

guia didàctica

El Director Desconcertat

Com introduir els Espectacles Pedagògics de KiddyMusics

La guia didàctica és l'ajut de què disposen els/les mestres per treballar els espectacles. Al llarg de la guia didàctica es presentaran diverses activitats que ajudaran als professors a establir una metodologia per al treball previ i posterior a l'activitat a realitzar. Aquestes tasques ajudaran a la millor comprensió i aprofitament de l'activitat, així com l'assoliment dels nous coneixements adquirits.

Treball previ

En tres àmbits: el conceptual, procedimental i social.

- Conèixer de manera prèvia el desenvolupament de l'espectacle.
- Proposar treballs que ajudaran a la millor comprensió dels continguts.
- Parlar a l'aula sobre l'actitud correcta davant una audició (la participació, el silenci, l'atenció, no aixecar-se a mitja actuació, no menjar, no córrer pels passadissos, estar ben assegut...)

Treball posterior

Un cop vist l'espectacle:

- Síntesi i reforç dels continguts de l'espectacle.
- Propostes de treball que consolidin els continguts.
- Valoració sobre el comportament dels infants a l'espectacle.

guia didàctica

El Director Desconcertat

El Director Desconcertat

Descripció de l'Espectacle

Un director famós, malcarat, d'un aspecte ben particular i una mica desconcertat ha de fer un càsting a uns músics per acompanyar un cor en una obra musical.

De moment només ha arribat el públic, que per cert no està convidat. Els músics, amb retard, comencen a aparèixer, tots de diversos orígens i que parlen els seus propis idiomes.

Després de molts entrebancs, el nostre Director, aconsegueix muntar l'orquestra, però una trucada l'informa que el cor no podrà actuar perquè no arribarà. El nostre Director es veu obligat a improvisar una solució per interpretar la seva obra.

Un espectacle en clau d'humor, participatiu i pedagògic que ens ajuda a entendre el dia a dia d'un director d'orquestra i la interrelació amb els músics, un cor i el públic.

Àmbit Curricular

Música - Dimensió Social i Cultural

- Coneixement i valoració de manifestacions i obres musicals
- Utilització correcta del vocabulari musical específic per a descriure i explicar els components essencials del llenguatge musical

Escoltar i Comprendre

- Aprofitament de l'escolta atenta, l'escolta memorística, l'escolta comprensiva, l'escolta reflexiva i l'escolta creativa
- Aprofitament en la identificació i anàlisi auditiva d'elements significatius de la melodia, l'harmonia, el ritme, el timbre i la textura en obres i pràctiques musicals diverses.
- Interès per escoltar i conèixer obres d'estils musicals diversos.

guia didàctica

El Director Desconcertat

Objectius didàctics

- Conèixer el paper del director d'orquestra
- Entendre els conceptes associats als moviments de la batuta
- Viure unes proves d'accés, el nostre "Casting" particular, el procés pel qual els músics aconsegueixen obtenir un lloc dins d'una orquestra
- Conèixer el rol del 'Concertino' dins l'orquestra
- Presentació d' instruments, reconeixement visual i auditiu
- Diferenciar els instrumentistes individualment i la complexitat d'interpretar en grup
- Fer que el públic assistent participi de manera activa fent-los sentir part del col·lectiu musical d'un concert dins d'una obra musical.

Continguts didàctics

- El Director d'Orquestra
- El Concertino
- L'Orquestra
- El Repertori

guia didàctica

El Director Desconcertat

Desenvolupament de l'Espectacle

Ens trobem davant un espectacle que mostra les diferents tasques que ha de cobrir un Director d'Orquestra. Des de portar el 'tempo' durant la interpretació, fins a resoldre desavinences entre els músics. Hem tingut en consideració que el nostre director és una persona amb molt de caràcter i que aquest espectacle va dirigit a tots els públics, des de els més petits fins als més grans i és per aquest motiu que hem dividit l'espectacle en quatre parts:

1ra Part

Aquesta part és una introducció a la funció. Intentem apropar-los a l'obra amb un personatge informal i proper, l'home de la neteja, i amb alguna cançó que els sigui familiar. Això ens serveix per introduir el nostre Director, que té molt caràcter i que anirà pujant el seu to durant la funció. Pretenem que un personatge que els sorprendria d'entrada els sigui familiar i divertit al final d'aquesta primera part.

Apareix en escena el nostre "l'limpia" cantant una cançó coneguda pels més jovenets. Mentre fa la seva feina, canta, balla i juga amb els seus estris de treball, fins que apareix un senyor, el Director, tirant d'un "carret" molt particular. El "l'limpia" es veu sorprès per la seva presència. El Director es presenta, l'hi demana que sobre tot no toqui res del seu 'carret' i se'n va. Però un telèfon sonant dins una maleta desperta la curiositat del "l'limpia" que obra la maleta per agafar la trucada, en tanta mala sort que cau tot el contingut de la maleta.

2na Part

El Director es prepara per fer unes proves d'accés als músics que formaran part de l'orquestra. De sobte sona un mòbil entre el públic. El Director, a mig vestir, s'adona que no està sol. Recrimina al públic la seva presència, però donat que va amb retard, els permet quedar-se a la sala a condició que estiguin en silenci i que sobre tot no soni ni un mòbil. No els suporta!

Arriben els músics amb qui té dificultats per entendre-s'hi. Els músics es mostren virtuoses amb la seva interpretació però uns incidents amb uns telèfons el fan posar molt nerviós.

guia didàctica

El Director Desconcertat

3ra Part

El Director ja té tots els músics però el cor que està esperant no ha arribat. Molt nerviós decideix començar l'assaig. Reuneix els músics per explicar amb detall com serà l'assaig i com seran les seves indicacions durant la direcció. Què vol aconseguir amb cada moviment de les seves mans, les mirades o la batuta; Forte, Allegro, Rubato...

Després de la llarga xerrada el Director s'adona que els músics no han entès res del que els hi ha dit i es veurà obligat a demanar l'ajut del públic perquè els músics entenguin els noms dels elements més importants de l'orquestra; la batuta, el faristol, la partitura, etc... L'orquestra, amb alguns incidents, interpreta el Can Can de Offenbach. Quan acaba demana 'un aplaudiment' però només un. Això donarà joc a entendre el concepte del 'Tempo' que després es posarà en pràctica amb la interpretació de La Marxa Radetzky. Després de la interpretació i mentre està agraint els aplaudiments del públic, el Director rep una trucada d'algú que li diu que el cor ha tingut un accident i que no arribarà a l'assaig. El Director haurà de buscar una solució.

4ta Part

El Director, molt desconcertat, rumia en veu alta com pot resoldre el tema de l'absència del cor. De sobte, recorda com el públic l'ha ajudat amb les paraules que els músics no coneixien i com ha seguit perfectament el 'Tempo' de la Marxa Radetzky. Els proposa fer de cor de la seva orquestra!. Explica el seu rol com a director i el del 'concertino'. Explica també el protocol d'inici d'un concert; l'afinació i com han de seguir les indicacions del concertino.

Chim Chim Cher-ee, de la pel·lícula Mary Poppins, és la peça escollida per interpretar. L'assaig ens servirà per posar a to aquesta cançó abans de la interpretació final.

guia didàctica

El Director Desconcertat

El Director d'Orquestra

Funcions del director d'orquestra

El Director d'Orquestra és la persona que s'encarrega, en un context orquestral, de coordinar els diferents instruments que la componen.

Són deures del Director d'Orquestra portar el Tempo, indicar l'entrada de grups instrumentals individuals, marcar els accents dinàmics i portar a terme qualsevol altre instrucció rellevant deixada a la partitura pel seu compositor.

També són deures del Director coordinar els assajos, resoldre les diferències i desavinences entre els músics.

Quasi bé tots els Directors fan servir, per donar les seves indicacions, a més de gestos, un petit pal anomenat Batuta.

A tenir en compte que si bé les funcions dels Directors són per a tots les mateixes, la manera com les porten a terme és el que els distingeix donat que, certes ambigüitats a cada partitura, estan subjectes a la interpretació de cada director.

Es diu per això que cap versió d'una peça és exactament igual a un altre ni quan son fetes pel mateix director en dues ocasions diferents.

guia didàctica

El Director Desconcertat

Aquest és un recull de les seves funcions:

- Conèixer a fons l'obra a interpretar
- Organitzar els assajos
- Interpretació Musical
- Tempo
- Equilibri sonor
- Matisos d'intensitat
- Expressió
- Fraseig
- Coordinació d'atacs i finals
- Transmetre entusiasme per l'obra
- Tenir present la intenció del compositor en la interpretació
- El cos del Director d'orquestra
- Ma dreta: La Batuta
 - Establir el Tempo
 - Marcar el compàs
- Ma esquerra
 - Entrades del instruments
 - Matisos d'intensitat
- Cara i Ulls
 - El sentiment
 - La comunicació amb els músics

guia didàctica

El Director Desconcertat

El Concertino

Funcions del Concertino

En una orquestra simfònica el Concertino és el solista de la secció de Violins primers. De manera general, el concertino és l' instrument o grup d'instruments solistes, per contraposició al Ripieno, que és el conjunt d'instruments que serveixen d'acompanyament i base per el concert.

Així, a l'orquestra, el Concertino és la persona de més jerarquia després del Director i el que fa els 'solos' de violí en cas que n'hi hagin.

El Concertino pren decisions respecte a la tècnica d'execució del violins i de vegades de tots els instruments de corda i pot encarregar-se de l'afinació de tota l'orquestra abans dels assajos i en els concerts a banda d'altres qüestions tècniques.

L'Orquestra

Una orquestra és un conjunt instrumental. Dit d'una altra manera, una agrupació de músics en representació dels diferents instruments que existeixen, dirigits normalment per un director, i que interpreten l'obra de manera conjunta.

A part de l'orquestra simfònica tal com se la coneix popularment, podem trobar altres tipus d'agrupacions orquestrals segons el que requereixi l'obra a interpretar, com per exemple poden ser: l'orquestra de cambra (un format reduït de la simfònica), l'orquestra de corda (amb només representació d'aquesta tipologia d'instruments), l'orquestra simfònica amb cor, l'orquestra simfònica amb solistes vocals o instrumentals, etc.

A més a més, la instrumentació pot variar prou en funció del criteri del compositor, així com el nombre total d'integrants de l'orquestra.

guia didàctica

El Director Desconcertat

El Repertori

En aquest espectacle s'interpreten una varietat important de peces. Moltes d'elles són interpretades pels músics quan els fan la prova d'accés a l'orquestra i són petites fraccions en les que demostren el seu virtuosisme. Aquestes peces no són doncs l'objectiu principal de l'espectacle si bé moltes ens seran familiars.

El repertori que hem escollit per aquest espectacle intenta facilitar el mostrar els aspectes més destacats de les funcions del Director d'Orquestra en l'àmbit de la interpretació musical i de l'expressivitat del seu cos per transmetre el sentiment que li vulgui posar a cada una de peces d'aquest repertori. Es tracte d'obres que són prou conegudes per la majoria dels espectadors de les diferents edats donat que la intenció és buscar diferents maneres de participació per part del públic en cada una de les peces.

Can Can - Galop Infernal de Offenbach

Orfeu als Inferns és una opereta de Jacques Offenbach. El 'Galop Infernal' de l'acte segon, escena 2, és famós fora dels cercles de música clàssica com la música del 'Can Can'. Saint-Saëns va agafar el 'Galop' i el va fer interpretar en un tempo molt lent per instruments de corda amb acompanyament pianístic per representar "La Tortuga" en la seva composició el 'Carnaval dels Animals'.

Offenbach - Galop Infernal, Can Can:
<http://www.youtube.com/watch?v=gOWRJES4cyw>

C. Saint-Saëns - Tortugues:
<http://www.youtube.com/watch?v=vDubzOHmxxQ>

guia didàctica

El Director Desconcertat

Marxa Radetzky de Johann Strauss Sr.

La Marxa Radetzky és una composició orquestral de Johann Strauss pare. Tot i que va ser composta en honor d'un mariscal austríac que es deia Joseph Wenzel Radetzky, en l'actualitat deu la seva popularitat a que és la peça amb el que finalitza el Concert d'Any Nou de Viena. Durant la seva interpretació l'audiència aplaudeix al compàs i el director es gira per dirigir al públic en lloc de fer-ho a l'orquestra.

Marxa Radetzky dirigit per Herbert Von Karajan:
<http://www.youtube.com/watch?v=FHFf7NIwOHQ>

“Chim Chim Cher-ee” dels Germans Sherman (Robert B. i Richard M.)

Chim Chim Cher-ee és una cançó de la pel·lícula de Walt Disney, Mary Poppins, que l'any 1964 va guanyar l'Oscar a la millor cançó. Per compondre aquesta cançó els germans Sherman es van inspirar en un dibuix d'un escura-xemeneies del guió que els va ajudar a definir el caràcter alegre i despreocupat del personatge. Segons una antiga tradició anglesa donar-li la mà a un escura-xemeneies podia portar molt bona sort.

Robert B. i Richard M. Sherman – Mary Poppins Chim Chim Cher-ee:
<https://www.youtube.com/watch?v=LdVIVg8yvGw&feature=related>

guia didàctica

El Director Desconcertat

Propostes didàctiques

Sentir la riquesa de la música en directe, gaudir d'un espectacle en un ambient especialment creat pel desenvolupament dels sentits, la sensibilitat, aprendre a recrear el temps fet música, és una tasca que no s'aprèn amb la assistència a un assaig. És part d'un aprenentatge lent, i és per això que els alumnes que assisteixin per primera vegada, han d'anar preparats d'una manera especial perquè l' experiència sigui també especial i pels qui ja han assistit alguna vegada continuï sent enriquidor.

Parlar de com sentir la música, com visualitzar-la, intentar saber què ens vol explicar, quin és el moment més important. No cal només parlar dels aspectes més tècnics com ara: estructura, forma musical, anàlisi, etc...

També hem d'explicar als alumnes de com mirar bé l'orquestra com a conjunt, diferenciant els instruments per famílies o grups tímbrics, on es situen, la forma d'execució de cadascun d'ells, com fan els músics perquè els instruments siguin part dels seus propis cossos. Podem preparar, abans de l'espectacle, algunes de les línies d'interès i donar la importància en aquest sentit.

Donat que es tracta d'un espectacle per a tots els públics, no totes les activitats proposades serveixen per totes les edats. Per tant escolliu les que us semblin més adients per l'edat del grup amb el que esteu treballant.

guia didàctica

El Director Desconcertat

Actituds i Normes

Escoltar en silenci des que els músics comencen a afinar els instruments fins que surt el Director i solistes o es dona per finalitzat l'assaig o el concert de la corresponent obra. Perquè estem a l'assaig d'un grup de treball que necessita silenci, com si estiguessin sols. Qualsevol comentari només portarà la distracció dels companys i la molèstia que ocasionarà als qui treballen.

Estar assegut correctament, observant i escoltant ja que les butaques no estan per posar-hi els peus, ni per estirar-s'hi. S'ha d'estar actiu i tranquil.

Tenir el telèfon mòbil apagat en tot moment i no utilitzar, en cap cas, reproductors, gravadores d'imatge i so. Això farà que ningú es perdi el que està passant a l'escenari.

Per motius d'higiene, no es podrà menjar ni beure a la sala, i tampoc mastegar xiclet

Ens queda afegir mantenir el respecte a la feina dels músics, que implica en si mateix el silenci i el bon comportament com a base perquè l'espectacle sigui un èxit.

guia didàctica

El Director Desconcertat

Activitats Prèvies

- Debatre a classe la importància de l'assaig com a temps de treball previ al concert. Els alumnes hauran de diferenciar entre assaig general i concert. Per poder arribar a entendre-ho, hauran de recrear situacions similars a l'assaig, com per exemple: un assaig a la classe, preparatori d'una futura actuació dins l'escola. Què demanarien a les persones assistents?
- Treballar el fet d'escoltar el silenci. Quedar-se en silenci durant dos o tres minuts i intentar esbrinar els sons que ens rodegen, busca la seva intensitat, timbre i procedència.
- Preparar entre tots un codi o decàleg d'actituds i normes per escoltar música a classe i en un concert.
- Qui és el Director?
Asseguts en rotllana. Un dels alumnes surt de la classe i la resta escull un "director secret" que situat dins la rotllana simula tocar un instrument de l'orquestra. Aquest és imitat per la resta d'alumnes. De tant en tant ha d'anar canviant d'instrument. Quan l'alumne que està fora entra, ha d'endevinar qui és el Director secret. Aquesta activitat pot donar peu a explicar el paper del Director, les seves funcions i importància.
- Treball amb la BATUTA:
Aprèn a marcar amb claredat compassos de dos o tres temps. (Marxes i Valsos)
Marcar compassos de 4 temps i moviments de ritme molt ràpid.
- Escoltar
Escolteu les peces del repertori atenent únicament els matisos i expressió de la música. Intenteu identificar quins són els moments que sona més suau i més fort?

guia didàctica

El Director Desconcertat

Activitats Posteriors

- Treball d'Observació

Quina posició tenen els instrumentistes quan toquen, com s'apropen l'instrument, com l'agafen, de quina manera el posen quan no han de tocar?

Com estan asseguts? Comparteixen faristol? Quina actitud corporal tenen? Estan drets, estirats a la cadira, com tenen posats els peus?

- I el Director?

Dirigeix assegut, utilitza la batuta per dirigir o fa servir les mans, com mou les mans i els braços, què fa la mà dreta i l'esquerra, de quina manera les utilitza per marcar les entrades als diferents grups d'instruments, com assenjala les dinàmiques, com fa per mantindre el "tempo", per fer el fraseig, per subratllar les línies melòdiques, per mantindre el joc de textures, de timbres? Mou el cos?

- I el Solista?

Mou el cos quan interpreta la música, toca de memòria, com respon el cos als canvis de velocitat?

- Quina relació hi ha entre la concentració i l'actitud corporal?

- Com influeix l'actitud del públic en poder mantindre aquesta concentració?

- Feu proves de posició alhora de tocar els instruments de la vostra aula. Com sonen millor? Asseguts, de peu, asseguts molt endavant a la cadira, recolzats al respall de la cadira?

- Escriure en una llibreta les emocions i efectes produïts al escoltar fragments musicals. Intercanviar opinions. Realitzar aquesta activitat després d'haver assistit a l'assaig, valorant l'efecte que produeix el fet d'escoltar música en directe en un concert, audició o escoltant música gravada en l'aula de l'escola.